

Зоран Милошевић*
Петар Матић**

Институт за политичке студије, Београд

ЗАШТО СУ ВАЖНИ ИЗБОРИ ЗА ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ?***

Сажетак

Избори за Европски парламент до 2014. године код истраживача су оцењивани као „другостепени“, што су потврђивала и истраживања јавног мњења у Европској унији. Наиме, грађани су сматрали да Европски парламент не доноси важне одлуке, па нису у значајнијем броју ни излазили на биралишта, чиме је легитимитет и деморкратичност ове институције био доведен у питање.

Схвативши настали проблем, у Бриселу су се потрудили да до овогодишњих избора (мај 2014. године) Лисабонским уговором предају парламенту нове надлежности како би заинтересовали бираче да изађу на изборе и потврде легитимитет и деморкратичност институција Европске уније. У том контексту Европски парламент је добио могућност да бира „премијера“ Европске уније (председника Европске комисије), да усваја буџет, као и овлашћења да се бави спољном политиком и заштитом људских права и слобода. Избор „премијера“ Европске уније тумачи се као усвајање обрасца стварања општеевропских политичких лидера, што изборима даје нову димензију и квалитет.

---

* Научни саветник

** Истраживач сарадник

*** Рад је настао у оквиру пројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ (179009), који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Но, избори за Европски парламент, мимо воље Брисела, доносе још једну важну новину – појаву опозиције, први пут у историји Европског парламента има шансе да формира фракцију, чиме би могао да значајније утиче на одлуке парламента. Наиме, према истраживњима јавног мњења 25 одсто посланичких места заузеће опозиционе партије и појединци који се залажу за престанак постојања Европске уније. Другим речима, општа карактеристика избора за Европски парламент 2014. године је гласање pro et contra Европске уније.

Кључне речи: Европски парламент, избори, демократија, Европска унија, интеграције, политички идентитет.

Јуна (27–28) 2013. године на самиту у Бриселу лидери држава који чине Европску унију договорили су се да изборе за Европски парламент помере са 5–8. јуна на 22–25. мај 2014. године.¹⁾ Као формални повод наведено је да лидери држава Европске уније сматрају непрактичним да се избори одрже у време почетка годишњих одмора. Друга важна одлука је да се на споменутим изборима великом броју држава Уније (Аустрији, Белгији, Бугарској, Хрватској, Чешкој, Грчкој, Мађарској, Ирској, Литванији, Летонији, Португалији и Румунији) умањује број посланика у Европском парламенту за један, а Немачкој за три. Ова одлука је донета због демографске ситуације у неким државама (смањен број становника). Парламент ће, дакле, због тога у новом сазиву имати 751 посланика уместо досадашњих 754.

Европски парламент представља наднационалну институцију власти у Европској унији, а посланике бира грађанство директно на изборима на рок од пет година.²⁾ Ова чињеница директног избора посланика опредељује разлику између Европског парламента и осталих (западних) међународних организација и институција где кључне људе делегирају национални законодавни органи (Савет Европе, ОЕБС, НАТО). Европски парламент формирале су 1957. године шест држава (Белгија, Холандија, Луксембург, Француска, Италија и Немачка). На порталу Европског парламента (www.europarl.europa.eu)

1) Александр Шишло, Страны ЕС одобрили перенос выборов в Европарламент на май 2014 года, ИА Новости <http://ria.ru/world/20130615/943550295.html#ixzz31ccASMUI>

2) В 2014 году пройдут выборы в Европейский парламент, http://www.cikrf.ru/banners/pressident_usa/2013_june.html

parl.eu.int) пише да је Римским уговором из 1957. године формиран Европски парламент који је имао надлежност да „разматра и контролише“ извршну власт, а састоји се од представника народа држава-чланица Европске заједнице.³⁾

Иако има вишедеценијску традицију постајања, до дана данашњег стручњаци сматрају да се Европски парламент налази у сенци других институција Европске уније. Европски парламент није имао велика овлашћења, што је код становника Уније негативно утицало на однос према овој институцији. У уџбеницима о парламентаризму Европски парламент се квалификовао више као Савет или Комисија, а тек потом као парламент (који је „глас демократског федерализма“).⁴⁾ Избори за Европски парламент почели су да се практикују после одлуке Европског савета 1–2. децембра 1975. године, који је и одредио датум првих избора: мај – јун 1978. године.⁵⁾ Актуелни избори за Европски парламент 2014. године, спроводе се на основу Лисабонског уговора, који је фактички замена за Устав Европске уније, чије је доношење изазвало велику политичку кризу у Унији 2004. и 2005. године. Лисабонски уговор је модификована верзија Уговора о Уставу за Европу и одобрен је од стране Европског савета у Лисабону 19. октобра 2007. године, потписан 13. децембра 2007. године од стране 27 шефова држава или влада чланица Европске уније, а ступио је на снагу 1. децембра 2009. године.⁶⁾ Иако је Лисабонски уговор донео одређене правне поправке у смеру демократизације институција Европске уније, ова наднационална творевина се и даље доживљава као „иманентно недемократска“,⁷⁾ те мајски избори 2014. године треба такву представу о Унији да измене.

Европски парламент је један од седам институција Европске уније и има седиште у Стразбуру, а повремено одржава седнице и у Бриселу и Луксембургу. У актуелном сазиву има седам фракција и мноштво посланика који не припадају ни једној партији. Европски

3) Выборы в Европарламент-2004, http://www.stratagema.org/publications/political-technology/item_78.html, 23.06.2004

4) Европейский парламент, <http://www.zakroma.narod.ru/>

5) Исто.

6) Дејана Вукчевић, *Европска унија као стратешки партнер*, Институт за политичке студије, Београд, 2013, стр. 85.; Упор.: *Европски союз у XXI веку: време испитаниј*, под редакцијом О. Ју. Потемкиной, Вес мир, Москва, 2012, стр. 11–12.

7) Богдана Кољевић, „Европско питање` и права демократија у 21. веку“, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2012, стр. 1.; Упор.: Срђан М. Перишић, „Постмодерно нестајање политичког и демократије“, *Политичка ревија*, бр. 24, Београд, 2012, стр. 139–154.

парламент, има три важна задатка: контролише рад Европске комисије, доноси законе и буџет Уније.

Расподела посланичких мандата у Европском парламенту између држава-чланица Европске уније 2009–2014. године

Држава-чланица Европске уније	Број посланичких места у периоду 2009–2014 године	Број посланичких места (у складу са резолуцијом Европског парламента од 13. марта 2013. године)
Немачка	99	96
Француска	74	74
Велика Британија	73	73
Италија	73	73
Шпанија	54	54
Пољска	51	51
Румунија	33	32
Холандија	26	26
Белгија	22	21
Мађарска	22	21
Грчка	22	21
Португалија	22	21
Чешка	22	21
Шведска	20	19
Аустрија	19	19
Бугарска	18	17
Данска	13	13
Словачка	13	13
Финска	13	13
Ирска	12	11
Литванија	12	11
Хрватска	–	11
Летонија	9	8
Словенија	8	8
Кипар	6	6
Луксембург	6	6
Малта	6	6
Естонија	6	6
Укупно	754	751

Француски аналитичар Жан Франсоа Жерар (Jean-François Gérard) истиче да није тајна да европски посланици не воле да одлазе на седнице Европског парламента у Стразбур.⁸⁾ Потребно је да та-

8) Jean-François Gérard, „Le Parlement européen vit-il ses derniers jours à Strasbourg?“, *Le Huffington Post*, 11/10/2013

мо буду око четири дана сваког месеца, при чему немају времена да прошетају градом или ураде нешто за себе, тако да не осећају никакву везу са овим градом, насупрот ситуацији са Бриселом. За парламентарце Стразбур је затвор из кога је тешко изаћи.⁹⁾ Раније су избори за Европски парламент били по важности „другостепени“, али сада се ситуација променила.¹⁰⁾

Председник Европске комисије Жозе Мануел Барозо је већ саопштио да ће резултати избора за ЕП бити индикатор односа Европљана према свим институцијама Европске уније, а не само према ЕП. Да бриселска бирократија има разлога за забринутост свима је јасно: велика незапосленост, слаб економски раст евро-зоне је већ нарушио имиџ Уније и њених институција, као и појединих политичара чија појава у јавности изазива негативне реакције јавности, јер су „синоним зла“.¹¹⁾ Ниво поверења у институције Европске уније, као и у саму Унију је од 2009. године пао са 47 на 31 одсто 2014. године. Становници доживљавају Унију као „обесни регулишући механизам“, који је, уз то и превише бирократизован. Интересантно је да на овај начин о Унији размишља 85 одсто Немаца (истраживање наручила Европска комисија), а слично је и у другим државама чланицама Уније, где је троје од четворо сагласно са претходним тврдњама. Европљани сматрају да не могу да утичу на одлуке политичара у Бриселу (који су се отуђили од народа) и 66 одсто је изјавило да њихови гласови ништа не значе у Европској унији. На тај начин евроскептици имају све ширу гласачку базу, што изазива страх у Бриселу (који их доживљава веома негативно и квалификује као „екстремисте“ и „радикале“).

Значајан број аналитичара из Европске уније до сада је сматрао да ће се у раду Европског парламента мало шта изменити, те да ће «народњаци» и социјал-демократе и даље очувати већину, тако да ће они сами доносити важне одлуке без евроскептика и противника Уније са деснице. Наравно, после усвајања Лисабонског уговора више није тако. Наиме, Европски парламент има могућност да се активно и доста ефикасно бави спољном политиком, тј. „заштитом демократије и слобода“, како на нивоу Европске уније тако и на међународном нивоу. Даље, Европски парламент је и форум где о својим проблемима могу да говоре и мале државе члани-

---

9) Исто.

10) Исто.

11) Исто.

це Уније. Даље, уколико се, дакле, реално сагледа улога Европског парламента приликом доношења буџета Уније, затим у формирању политичких лидера и саме политике, онда је јасно да су избори за Европски парламент важни и да треба у њима учествовати пуним капацитетом и не подлегати дефетистичким причама да је ова институција маргинална. Уколико је некада и била на маргини, очигледно је да више није.

Избори за Европски парламент (22 – 25. мај 2014. године) омогућиће и да око 500.000.000 становника Уније учествује у избору 751 посланика. Ово су осми избори за Европски парламент (први су били 1979. године), који у односу на претходне, ипак имају већу важност, али и одређену посебност, пре свега што ће се по први пут појавити опозиција општеевропској идеји какву заговара Брисел. Избори за Европски парламент су, такође, важни јер је то једина институција у Европској унији која се бира директно од грађана. Излазност и активност грађана парламенту даје легитимност и демократичност.¹²⁾ Уколико буде мала излазност, могу победити противници евроитнеграција (тзв. популисти), чиме ће функционисање ове институције бити угрожено. Без сагласности Европског парламента није могуће усвојити ни један правни акт на нивоу Европске уније. У парламенту се доносе одлуке које се тичу свих, на пример у области пољопривреде, које су много важније од оних донесених на националном нивоу. И, наравно, не најмање важно, избори за Европски парламент су важни и због тога што значај ове институције расте. На пример, није могуће усвојити буџет Европске уније без одобрења Европског парламента, а усвајање буџета представља најважније средство у формирању европске политике.

За медије главна „интрига“ везана за изборе за Европски парламент је колика ће бити излазност, с обзиром на нову улогу Европског парламента, медијски „притисак“ на становништво да изађе на изборе, те колико ће посланичких места добити евроскептици.¹³⁾

---

12) Почему выборы в Европарламент важны?, <http://rus.delfi.ee/projects/opinion/pochemu-vybory-v-evroparlament-vazhny.d?id=67914503>

13) К. Степанян, Предстоящие выборы в Европарламент: каковы шансы евроскептиков?, <http://www.armedia.am/?action=EuropeanIntegration&what=show&id=1247173194&lang=rus> 17.02.2014

О ИЗЛАЗНОСТИ БИРАЧА

Наиме, по први пут, макар формално, Европски парламент ће имати утицај на избор будућег „премијера“ Европске уније. Избори се одржавају и у атмосфери смањеног поверења становника старог континента у Европску унију. Европљани и данас имају осећај да никако не могу да утичу на доношење одлука на нивоу Европске уније, а тај осећај данас је јачи него јуче. Према истраживачким агенцијама Уније 66 одсто бирача сматра да „њихов гас у Унији не игра никакву улогу“. На тај начин евроскептици имају више шанси, јер имају већу бирачку базу. На пример, у Италији је ниво евроскептицизма код бирача достигао 50 одсто, а чак 53 одсто становника Италије себе не сматра грађанима Европске уније. Другим речима, општа карактеристика избора за Европски парламент 2014. године је гласање *pro et contra* Европске уније.¹⁴⁾

Литванска „Геополитика“ донела је 12. маја 2014. године своју анализу избора за Европски парламент истичући нове изазове које носе ови избори. Наиме, Европски парламент је једна од важних институција Европске уније иако је ауторитет и утицај парламента у структури управљања Европском унијом, али и код становништва, невелик.¹⁵⁾ У мају 2014. године се одржавају осми избори за Европски парламент, а они одражавају велике проблеме и још веће изазове за европски парламентаризам. Прво, у Европској унији постоји мала излазност бирача на биралишта када је у питању Европски парламент. Избори се одржавају у лето када становници одлазе на годишње одморе, па је из тих разлога донета одлука да се помере за мај (мада неки тврде и због Украјине, јер се тамо се избори у организацији нове пучистичке владе такође одржавају 25. маја). Потпредседник Европске комисије, Вивиен Рединг, изјавила је да одржавање избора за Европски парламент и истовремено одржавање избора у Украјини представљају знак европске будућности Украјине.¹⁶⁾ Наравно, постоје и други разлози мале излазности бирача поводом избора у Унији, а једно је формирано мишљење код становника да Европски парламент не одлучује ни о чему важном. Другим речима бирачи осећају да њихови гласови ништа не решавају.

14) <http://www.regnum.ru/news/polit/1795952.html#ixzz31cdrse7f>

15) Вадим Воловой, «Выборы в Европарламент: акценты и вызовы», *Geopolitika*, 12/05/2014

16) Вице-президент ЕК: Выборы в Украине в один день с выборами в ЕС - знак европейского будущего, <http://focus.ua/foreign/298371/>, 22.02.2014

У Европској унији за изборе разликују активно и пасивно бирачко право. Гласати могу сви грађани Уније без обзира у којој држави живе. Године старости од којих се стиче изборно право је у Аустрији пуних 16 година, а 18 у осталим чланицама. У неколико држава (Белгија, Грчка, Кипар и Луксембург) гласање је обавезно. Кандидати за посланике морају имати најмање 18 година (Немачка, Данска, Шпанија), односно 25 година (Грчка, Италија и Кипар). Од 1993. године становници Европске уније имају право да се кандидују на изборима у било којој држави чланици Уније, а до сада је у стварности и забележено неколико десетина оваквих случајева.

Законодавство држава-чланица Уније по питању избора за Европски парламент се доста разликује, а понајвише у следећа три питања: начин прикупљања потписа подршке, финансирање изборне кампање, као и дужина трајања кампање. У 21 држави-чланици избори се спровode у недељу, а у Великој Британији и Холандији у четвртак. У Ирској у петак, Чешкој у петак и суботу, а у Литванији и Италији у суботу и недељу. У Бриселу сматрају да је то главни разлог мале излазности бирача, који је 2009. године пао на историјски минимум од 43 одсто изашлих бирача са правом гласа. Заправо, излазност бирача на гласачка места бележи пад одмах после првих избора 1979. године када је на европским парламентарним изборима гласало 61,99 одсто гласача, 1984. године излазност је пала на 58,98 одсто, а 1994. године на 56,67 одсто, да би 2004. године дошла до минимума од 45,47 посто изашлих гласача.¹⁷⁾ Године 2009. била је година рекордно мале излазности - просечна излазност по државама-чланицама Уније била је мања од 44 одсто. После ових избора појавио се термин «ниво неучешћа».¹⁸⁾

Како би се повећала излазност бирача, у Бриселу је донета одлука да се избори за Европски парламент учине општеевропским догађајем, а да би се то постигло и да би се заинтересовали бирачи, омогућено је да парламент предлаже «премијера» Уније.

Једно од важних питања је зашто бирачи у Европској унији нису заинтересовани за изборе посланика у Европски парламент? Ово није само питање легитимитета парламента већ и етичко питање. Наиме, на претходним изборима 2009. године у просеку сваки други бирач није гласао, док у Словачкој и неким другим државама

---

17) Исто.

18) Исто.

ово право је искористио тек сваки пети гласач. Како се, дакле, борити са пасивношћу бирача?¹⁹⁾

«Ако твој деда нема чиме да се бави, пошаљи га у Европски парламент» («Nast du einen Opa, schick ihn nach Europa!») гласи једна римована реченица популарна у Немачкој. Наиме, партије су у Европски парламент слале своје ветеране, исслужене или компромитоване кадрове, који више нису имали никакве шансе да добију какво важно место у својој држави.²⁰⁾

Главни разлог мале излазности бирача на изборе за Европски парламент је негативно мишљење грађана о овој институцији.²¹⁾ Поред тога, становници Уније још увек не знају како Брисел и Стразбур директно утичу на њихов живот. Наравно, има мишљења да је узрок мале излазности гласача и то што људе не интересују општеевропске теме, као и то што нема лидера општеевропског нивоа. Постојећи политичари су анемични и просечне бирократе, често без политичког талента и не могу да заинтересују становнике за општеевропску политику.

Р. Даниел Келман и Ананд Менон констатују да Европска унија преживљава истовремено лепе и тешке тренутке. У тешке тренутке убрајају пад подршке интеграцијама на историјски минимум. Истовремено Унија има и велике економске проблеме, док је њен опоравак преспор. У Јужној Европи читаве генерације младих (од 30 до 50 одсто) расту, а да не знају шта је радно место. У Француској, Грчкој, Мађарској и Холандији јача опозиција која је непријатељски настројена према Европској унији и имају невероватну подршку бирача. Укратко речено, Европска унија никада није била слабија и непопуларнија.²²⁾ Позитивно је што је Унија пребродила кризу евра и евро-зоне, чиме је очувана стабилност финансијског сектора.

Што се тиче избора за Европски парламент Р. Даниел Келман и Ананд Менон мисле да ће их обележити мала излазност бирача и успех противника Европске уније.²³⁾ Ипак, Брисел је донео одлуку да изборе учини занимљивим тако што Европски парламент

---

19) Сандра Буц, Михаил Бушуев, Почему избирателям не интересны выборы в Европарламент?, <http://newsland.com/news/detail/id/1367222/>

20) Исто.

21) Исто.

22) R. Daniel Kelemen / Anand Menon, „Fight Club“, *Foreign Affairs*, 20/05/2014

23) Исто.

предлаже председника Европске комисије. Ипак, ово овлашћење је засновано на проблематичном тумачењу Лисабонског уговора (ради се о „новој интерпретацији двосмислене формулације у Лисабонском уговору“), према којој Европски савет одређује ко ће бити председник Европске комисије, „примајући к знању резултате избора за Европски парламент.“²⁴⁾ С тим у вези парламентарне партије предлажу кандидате за председника Европске комисије, при чему су, фактички, претвориле председника Комисије у нешто слично премијеру, који треба да испуњава налоге парламента.

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И ИЗБОР ЕВРОПСКОГ „ПРЕМИЈЕРА

Особеност овогодишњих избора за Европски парламент, а у складу са Лисабонским уговором, јесте да ова институција мора учествовати у избору европског «премијера», тј. председника Европске комисије, тако што ће европске политичке партије предлагати своје кандидате, а кандидат који обезбеди подршку већине посланика заузеће ту позицију. За сада је нејасно из Лисабонског уговора да ли државе-чланице Уније треба да одобре овај избор.

Други важан моменат је веза избора за Европски парламент и шефа Европске комисије. Наиме, према новим правилима, свака европска партија има право да кандидује свог човека на то место, да би коначну листу кандидата за шефа Европске комисије утврдио парламент. Познати су следећи кандидати:

1. Европска народна партија – бивши премијер Луксембурга Жан-Клод Јункер;
2. Прогресивна алијанса социјалиста и демократа – садашњи шеф Европског парламента Мартин Шулц;
3. Алијанса либерала и демократа за Европу – бивши премијер Белгије Ги Верхофстадт;
4. Зелени – посланик Европског парламента Жозе Бове и Немица Франциска Келер;
5. Европска уједињена левица – лидер грчке коалиције «СИРИЗА» Алексис Ципрас.

Када се то зна, тешко је и помислити да ће главну реч у избору шефа Европске комисије (владе) имати глас становника Европске уније. Највероватнију одлуку о новом шефу Европске комисије до-

---

24) Исто.

неће Немачка, а потом ће се та одлука «провући» форме ради кроз парламент.²⁵⁾ Ипак, избори за Европски парламент су важни јер нови начин избора „премијера“ Европске уније значи да се успоставља образац формирања политичких лидера Уније.

ОПОЗИЦИЈА – И ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ?

Крајем марта 2014. године Андреј Федјашин је истакао нову карактеристику избора за Европски парламент. Наиме, десне и леве партије старог света заједно мотивишу бираче да изађу на изборе и гласају против европских бирократа, зеленашких европских банака, ширења Европске уније, миграције у Унију, против европских дугова и дуговања и наравно, против руководства Уније у Бриселу.²⁶⁾

Интересантну анализу по питању избора за ЕП дао је Зилке Ветах, који пише да мајски избори имају карактер „напада на Европску унију“.²⁷⁾ Наиме, уочавајући важност ЕП, а као љути противници овакве Европске уније са великом енергијом, партије левице и деснице кандидују се за изборе са жељом да остваре што већи утицај у овој институцији. Интерес грађана за изборе подигла је информација да се преко ЕП жели омогућити полицији да се у све аутомобиле уграђују чипови који би омогућили да се сваки аутомобил чији возач крши саобраћајне прописе одмах блокира и искључи из саобраћаја. Појавиле су се информације да то није толико мера безбедности колико притисак произвођача те технологије да се примени и омогући им велика зарада. Иначе, стари сазив Европског парламента формирао је радну групу која је требало да проучи овај проблем, али није донео никакво решење, те свакако овај „врљ кромпир“ чека нови сазив. У Британији, чији су грађани веома осетљиви на питање казни у саобраћају, овакви предлози само дају ветар у леђа евроскептицима.

Имајући, дакле, у виду истраживања јавног мњења о томе да ће опозиција имати око 25 одсто посланика у редовима новог сазива Европског парламента, а да практично у досадашњим сазивима није било опонената еврооптимистима, створиће се сасвим нова

---

25) Исто.

26) Андрей Федяшин, Выборы в Евросоюз: право-левый марш недовольных, http://rus.vt.ru/2014_03_31/Vibori-v-Evrosojuz-pravo-levij-marsh-nedovolnih-4303/, 31 марта 2014

27) Silke Wettach, „Europawahl: Angriff auf die Europäische Union“, *WirtschaftsWoche Heute*, 11/02/2014

ситуација. У том духу шпански портал abc.es извештава да се службеници и владајућа гарнитура припремају за присуство опозиције. „Припреме“ означавају како дисциплиновање властитих посланика, тако и одређене инструкције службама парламента како да опструишу опозицију. Наиме, бриселску бирократију забрињава појава ове „тамне силе“, чак више од руске војске у Украјини.²⁸⁾ Мајски избори за Европски парламент међу еврооптимистима, односно онима који данас владају Унијом, доносе још једно страховање – да ће се у новом сазиву утицај Путина повећати. До таквог закључка су дошли експерти Центра за политичка истраживања (Political Capital Institute) из Будимпеште.²⁹⁾ Истовремено, опозиција у Европској унији је и антиамерички расположена, што јој даје посебан значај, а Брисел приморава да започне негативну кампању против опозиције дајући јој негативно-криминални предзнак – етикете се крећу од «екстремисти» до «популисти».³⁰⁾ Наиме све опозиционе партије у Унији се држе националног конзервативизма као идеологије, позитивно се односе према евроскептицима, а уједињује их и негативна оцена најављене федерализације Европске уније, затим јединствене валуте (евра) и заједничког Устава. Такође, ове политичке снаге сматрају да су САД главни кривац за политичко, економско и војно мешање у послове самосталних држава, што су збивања у Украјини само ојачала.³¹⁾

Важан моменат избора у Европски парламент представљају велике шансе десничарских кандидата евроскептика да се домогну посланичких места. То су врло популарни појединци и партије, а еврооптимисти сматрају да им у леђа дува криза европске економије, посебно у зони евра. Затим проблем миграната, које ни једна држава Уније озбиљно не решава, али и мешање власти у лични живот грађана Уније (сталним прислушкивањем телефона, претраживањем електронске поште, комуникација преко друштвених мрежа, као и контроле које посећују портале и слично).

---

28) R. Daniel Kelemen / Anand Menon, „Fight Club“, *Foreign Affairs*, 20/05/2014

29) Влияние Путина в новом Европарламенте увеличится – мнение, <http://www.cis-emo.net/ru/news/vliyanie-putina-v-novom-evroparlamente-uvlichitsya-mnenie> 24.04.2014

30) Опширније: Драган Траиловић, «Популизам као фактор слабљења демократских капацитета политичких институција Србије», *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2012, стр. 65–82.

31) Европарламент станет антиамериканским, <http://forum.polismi.org/index.php?> 26/02/2014

Док су људи који подржавају европске интеграције постали пасивни на изборима, дотле бирачи евроскептика и десничарских партија изражавају велику партијску и идеолошку дисциплину, као и политичку активност, што у Бриселу изазива велику нервозу. Жан-Клод Јункер из Европске партије (исто је изрекао и Херман Ван Ромпеј) сматра да ће противници Уније добити око 25 одсто посланичких места у Европском парламенту,³²⁾ што ће им омогућити да постану реална политичка снага, уколико успеју да се уједине. Наиме, правила Европског парламента налажу да само фракције могу да воде дебату о предлозима закона, а да би се стекао статус фракције потребно је најмање 25 посланика из седам држава. Другим речима, да би евроскептици и противници Европске уније постали значајна политичка снага, морају се ујединити, иначе ће се «растворити» у општој посланичкој маси.

Кампања је добила обележја „прљаве“, а може се претпоставити какве ће тек методе да се примене када буде познат и персонални састав Европског парламента. За еврооптимисте највећи проблем је недостатак популарних „општих циљева“, тако да велику наду полажу у нејединство опозиције, тј. свих врста евроскептика. Анализа програма опозиционих партија показала је да британске Партија слободе и Партија независности желе да решавају проблем миграната, док немачка партија Алтернатива за Немачку сматра да се треба борити против евра. Партија Прави Финци жели да се Унија отараси „радно неактивног југа Европе“. Председник немачке партије Алтернатива за Немачку већ мисли да није могућа сарадња са неким евроскептичним партијама, што даје наду Бриселу да ће имати још времена, бар наредних пет година, да води исту политику. Питање је и колико ће Марин Ле Пен и Герт Вилдерс, који су већ потписали споразум о сарадњи у ЕП, сарађивати са осталим евроскептицима. У Бриселу се надају да неће. На тај начин, ако опозиција не стекне статус фракције, сва њихова снага ће се растворити и неће утицати на политику Уније.

Наду Бриселу даје и чињеница што опозиционе партије привлаче „унутрашњи проблеми“, тј. проблеми држава-чланица, а не Европске уније. Такође, из актуелног сазива ЕП десило се и „осамоштаљење“ неких опозиционих посланика, што је створило својеврсно тржиште посланичким мандатима у парламенту. Брисел се нада да ће се све ово поновити, посебно „ако се неким опозицио-

---

32) Исто.

ним посланицима учине занимљиве понуде и предлози“³³. Наравно, све у складу са „демократским“ правилима.

У Бриселу немају ни јасну позицију како да се изврши расподела надлежности између националних држава и Европске уније. Нема сагласности ни око питања енергетике, где Брисел жели апсолутну контролу, а националне државе се томе противе, јер у томе виде контролу САД-а над том облашћу, а не своје интересе.

Можда је став немачког новинара Михаела Стирмера кључни за разумевање мале подршке становника Уније Бриселу. Европски идентитет постоји. Његов корен је многоликост континента и представља снагу и слабост истовремено. Оно што, дакле образује Европу не може Брисел да одреди. Снага Европе се закључује у њеној разноликости. Уколико неко жели да то укине, а то жели Брисел, онда мора добити достојан одговор. Другим речима Европа се мора заштити од Европске уније.³³⁾

ЛИТЕРАТУРА

- Буц, Сандра/Бушуев, Михаил: Почему избирателям не интересны выборы в Европарламент?, <http://newsland.com/news/detail/id/1367222/>
- В 2014 году пройдут выборы в Европейский парламент, http://www.cikrf.ru/banners/president_usa/2013_june.html
- Вице-президент ЕК: Выборы в Украине в один день с выборами в ЕС - знак европейского будущего, <http://focus.ua/foreign/298371/>, 22.02.2014
- Влияние Путина в новом Европарламенте увеличится – мнение, <http://www.cis-emo.net/ru/news/vliyanie-putina-v-novom-evroparlamente-uevelichitsya-mnenie> 24.04.2014
- Вице-президент ЕК: Выборы в Украине в один день с выборами в ЕС - знак европейского будущего, <http://focus.ua/foreign/298371/>, 22.02.2014
- Воловой, Вадим: « Выборы в Европарламент: акценты и вызовы», *Geopolitika*, 12/05/2014
- Вукчевић, Дејана: *Европска унија као стратешки партнер*, Институт за политичке студије, Београд, 2013.
- Выборы в Европарламент-2004, http://www.stratagama.org/publications/political-technology/item_78.html, 23.06.2004
- Wettach, Silke: „Europawahl: Angriff auf die Europäische Union“, *WirtschaftsWoche Heute*, 11/02/2014

33) Michael Stürmer, „Wir müssen Europa gegen die EU verteidigen“, *Die Welt*, 16/05/2014

- Gérard, Jean-François: „Le Parlement européen vit-il ses derniers jours à Strasbourg?“, *Le Huffington Post*, 11/10/2013
- *Европeйский союз в XXI веке: время испытаний*, под редакцией О. Ю. Потемкиной, Вес мир, Москва, 2012
- Европeйский парламент, <http://www.zakroma.narod.ru/>
- Европарламент станет антиамериканским, <http://forum.polismi.org/index.php?26/02/2014>
- Кољевић, Богдана: „Европско питање` и права демократија у 21. веку“, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2012.
- Kelemen, R. Daniel / Menon, Anand: „Fight Club“, *Foreign Affairs*, 20/05/2014
- Перишић, Срђан М.: „Постмодерно нестајање политичког и демократије“, *Политичка ревија*, бр. 24, Београд, 2012.
- Почему выборы в Европарламент важны?, <http://rus.delfi.ee/projects/opinion/pochemu-vybory-v-evroparlament-vazhny.d?id=67914503>
- Stürmer, Michael: „Wir müssen Europa gegen die EU verteidigen“, *Die Welt*, 16/05/2014
- Степанян, К.: Предстоящие выборы в Европарламент: каковы шансы евроскептиков?, <http://www.amedia.am/?action=EuropeanIntegration&what=show&id=1247173194&lang=rus> 17.02.2014
- Tertsch, Hermann: „Europa contra Europa“, ABC.es, 05/05/2014
- Траиловић, Драган: «Популизам као фактор слабљења демократских капацитета политичких институција Србије», *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2012.
- Федашин, Андрей: Выборы в Евросоюз: право-левый марш недовольных,
http://rus.ruvr.ru/2014_03_31/Vibori-v-Evrosojuz-pravo-levij-marsh-nedovolnih-4303/, 31 марта 2014
- Шишло, Александр: Страны ЕС одобрили перенос выборов в Европарламент на май 2014 года, ИА Новости <http://ria.ru/world/20130615/943550295.html#ixzz31ccASMUI>

Зоран Милошевич

Петар Матич

ПОЧЕМУ ВАЖНЫ ВЫБОРЫ В ЕВРОПЕЙСКИЙ ПАРЛАМЕНТ?

Резюме

До 2014 года выборы в Европейский парламент оценивались исследователями как „второстепенные“, а это подтверждали и исследования общественного

мнения в Европейском союзе. Граждане считали, что Европейский парламент не принимает важные решения, поэтому они не явились на выборы в значительной степени в связи с чем легитимность и демократичность этого института были ставлены под вопрос.

Хотя у Европейского парламента долгая традиция (он существует уже несколько десятилетий), многие эксперты считают, что он находится в тени других институтов Европейского союза. У Европейского парламента не было больших полномочий, что у жителей Союза вызвало отрицательное отношение к этому институту. В учебниках о парламентаризме Европейский парламент квалифицировался больше как совет или комиссия, а уж затем как парламент („голос демократического парламентаризма“). Выборы в Европейский парламент начались проводиться после решения Европейского совета от 1-2 декабря 1975 года. Совет определил и дату проведения первых выборов - май-июнь 1978 года. Актуальные выборы 2014 года проводятся в соответствии с Лиссабонским договором, который практически представляет собой замену Конституции ЕС. Усвоение этого договора вызвало большой политический кризис в Союзе в 2004 и 2005 годах. Лиссабонский договор представляет собой модифицированную версию Договора о Конституции Европы, который Европейский совет одобрил в Лиссабоне 19 октября 2007 года, а 13 декабря того же года его подписали главы государств или правительств 27 членов Европейского Союза, а он вступил в силу 1 декабря 2009 года. Вопреки тому что Лиссабонский договор создал определённые правовые поправки в направлении демократизации институтов Европейского Союза, это надгосударственное творение всё ещё воспринимается как „недемократическое“ и поэтому майские выборы 2014 года должны изменить такое представление. Европейский парламент является одним из семи институтов Европейского союза, заседает в Страсбурге, а иногда в Брюсселе и Люксембурге. В настоящее время в парламенте представлены 7 фракций, а также ряд беспартийных делегатов. У Европейского парламента три важные задачи: контроль за работой Европейской комиссии, усвоение законов и утверждение бюджета Союза. Но выборы в Европейский парламент, вопреки воле Брюсселя, приносят ещё одно важное новшество - появление оппозиции в Европейском парламенте впервые в его истории. Согласно опросам общественного мнени-

ния 25% депутатских мест получают оппозиционные партии и лидеры, выступающие за прекращение существования Европейского союза. Иными словами, общей характеристикой выборов в Европейский парламент в 2014 году является голосование *pro et contra* Европейского союза.

Учитывая исследования общественного мнения о том, что у оппозиции будет 25% депутатов в новом созыве Европейского парламента и что до сих пор не существовало настоящего противостояния еврооптимистам, можно сказать, что ситуация совсем измениться. В духе этого испанский портал „ABC.es“ сообщает, что чиновники готовятся к присутствию оппозиции. „Подготовка“ охватывает „перевоспитание“ собственных депутатов и инструкцию службам парламента о том, как препятствовать оппозиции. Появление этой „тёмной силы“ тревожит брюссельскую бюрократию даже больше российской армии на Украине. Майские выборы в Европейский парламента приносят ещё один страх - страх от того, что в новом созыве увеличится влияние Путина. Одновременно оппозиция в Европейском союзе настроена в антиамериканском духе, так что Брюссель вынужден начать кампанию против оппозиции, придавая ей отрицательно-криминальные характеристики, а её деятельность оценивается как „экстремистская“ и „популистская“. Все оппозиционные партии в ЕС стоят на позициях национального консерватизма, положительно относятся к евроскептикам и их объединяет отрицательное отношение к федерализации Европы. Эти политические силы также считают США главным виновником политического, экономического и военного вмешательства в дела суверенных государств, что события на Украине лишь подтвердили.

Ключевые слова: Европейский парламента, выборы, демократия, интеграция, политическая идентичность.